

Vátt í full veldisreiðrið!

Oddagrein

SENDINGIN í danska útvarpinum um ríkisfelagsskapin var áhugaverd og eisini verd at geva gætur í víðari orðaskiftinum. Vit fara her í blaðnum at fylgja upp hesum stóra og týðningarmikla evni og ætla at fáa viðmerkingar frá fólki bæði her heima og í Danmark. Tveir av okkara freelansarum í Danmark hava tosað við fólk eftir sendingina. Eisini fara vit komandi dagar at triva í spurningar, sum komu fram undir orðaskiftinum. Lesarar okkara nær og fjar eru heldur enn vælkomnir at vera við í hesum orðaskiftinum.

VENDA vit nú aftur á heimabeytið - til okkara egna gerandisdag, so er eisini mangt áhugavert við at henda á tí politiska leikvøllinum her. Ikki tí at tað er so sjónligt, men tú kanst lesa millum linjurnar, at tað er við at gerast eitt sindur vátt í fullveldisreiðrum. Tað er ein sannroynd, at fólkaflokkurin og tjóðveldisflokkurin í botn og grund eru ósamdir í mongum spurningum, hóast tað eru partar av báðum flokkum, sum fella sera væl saman.

HERFYRI gjørdi lögmaður greitt í samrøðu her í blaðnum, at leiðin til fullveldi er ikki so einföld og lætt, sum mong kanska høvdu roknað við. Hann metti tað vera nógv torførari at fáa fleirtal fyri broytingum, um tað ikki kom meira greitt fram, hvussu eitt nú búskaparligu avleiðingar fóru at verða. Eisini metti hann tað sera óheppið, at javnaðarflokkurin ikki var við í arbeiðinum. Nú lesa vit í blaðnum sera áhugaverda grein, sum fólkaflokstingmaðurin Bjarni Djurholm hevur skrivað. Hóast tað ikki verður sagt beinleiðis, so er hon ætlað sum ein ávaring og áminning til tjóðveldisflokkinn. Hann ger upp við romantiskar tjóðskapardreymer og visir á, at fyrst av øllum má eitt fullveldi byggja á búskaparligt sjálvbjargni. Sum so er einki nýtt í tí. Hetta hava fólkafloksmenn sagt so leingi, og hetta er so eisini partur av boðskapinum hjá javnaðarflokkinum. Men tað er sum um fólkafloksmenn nú vilja síggja nakað ítøkiligt frá tjóðveldisflokkinum - hvussu ætla hann at fígga fullveldið - hvar vil hann skerja innan tað almenna osfr. Tað er greitt, at vit nú eru við at koma hartil, at ideologisk áhugamál hjá báðum flokkum stoyta ímóti hvørjum øðrum. Spurningurin er, hvussu heilhartaður fólkaflokkurin í veruleikanum er fyri fullveldispolitikkinum, sum øll vit fyrst og fremst tjóðveldisflokkurin hevur stungið út í kortið. Fara vit nú at uppliva fleiri og fleiri greinar av tí slagnum, sum Bjarni Dj. skrivur, og nær fer hetta at koma til sjóndar á politiska leikplallinum.

Sosialurin

Viðmerking:

Fyri sosialismu og sjálvstýri

- í Framanum og í Javnaðarflokkinum

Mær dárar illa hesi persónligu álopini í politiska tjakinum, eisini at skula verja meg sjálvan móti slíkum. Grundin til hesa støðu er at tjakið tá verður óreint og ósakligt, og tá verður roynt at fremja sína politisku søk við at dálka móttøðumannin heldur enn at víðgerða málið, sakina.

Eg vil tó gera eitt undantak við greinini hjá Manna Persyni í Sosialinum týsdagin t. 24. des. Ikki tí at eg haldi tað er so áhugavert at víðgera mín persón fyri og nú, men tí grein Manna gevur mær høvið til nakrar prinsipiellar viðmerkingar um støðu mína og óivað eisini hjá fleiri øðrum vinstrahallum til Javnaðarflokkinn.

Manne roynir í síni grein tey lokabreyð, sum mangan er tikið til móti fólki, sum frá ungum árum hava virkað íðin í politiskum tjaki. Nevnliga at leita í gomlum bløðum eftir onkrum hósikligum sitati frá teirra yngnu árum at slongja í skónina á teimum sjálvum seinni.

Manne hevur leitað í gomlum útgávum av tí vinstrahalla Framanum, sum eg í nógv ár skrivaði í og gav út saman við nógvum øðrum góðum fólki. Har hefur hann í einum 20 ára gomlum Framu funnið eitt sera langt og drúgt brot úr eina oddagrein, sum eg kann hava skrivað, hóast onki navn stendur undir. Hetta sitati ætlað hann so skal negla meg sum svikjara móti egnum sosialistiskum idealum.

Kjarnin í hesum sitati eins og í allari oddagreinini er ein harður kritikur av víkjandi politikki Javnaðarflokksins móti tí borgarliga og ofta smáfasisistiska afturhaldinum, sum tá í sjeytiárunum herjaði fram í Føroyum. Afturhaldsmenn nú á døgum eru reinir sunnudagsskúla lærarar aftur ímóti tí, sum tá gekk fyri seg.

Afturhalds-ágangurin í 70'unum

Tá fór fram í føroyskum bløðum, fram um alt í Dimmu og Dagblaðnum, ein ótespilgur ágangur, álfrur eini heksajagstran, ikki bert móti vinstrahallum men einum og hvørjum borgara í landinum, sum dittað sær at tala fyri progressivum sjónarmiði í samfelagstjaki um heimlig og altjóða víðurskipti. Síðani síðst í sektiárunum høvdu rørsur og felagsskapir tikið seg fram, fyri øktum rættindum hjá verka-fólki, fyri ungdomsrættindum og kvinnufrígering, fyri andaligum og samfelagsligum frælsi, fyri frælsi hjá kúgaðum fólki og tjóðum, fyri heimsúmfatandi avdubbing og friði. Afturimóti vaks ein sonn McCartyistisk afturhaldsþesing upp gjøgn-

um 70-ini í Føroyum, har man royndi at ræða og terrorisera fólk til at tuga og geva seg undir eitt borgarligt meiningadiktatur. Tað var líka við at man royndi at billa fólk inn, at tað lá ein kommunistiskur barnaátari undir hvørjari hampamannasong.

Tað var undir hesum umstøðum at Framin ákærði Javnaðarflokkinn fyri ikki at standa nóg væl ímóti afturhaldságanginum. Hvat vit nú 20 ár seinni halda, um hvussu røtt henda metingina tá av Javnaðarflokkinum var, kannu vit altíð tjakast um. Hinvegin vil eg enn standa við innihaldið í tí drúga sitatinum hjá Manna: at táð afturhaldið herjar á í óløgum, sum mangan hava tikið seg upp - og eisini í framtíðini fara at taka seg upp - tá er tað ein skeivur politikkur at royna at bjarga sær við at hupa undan. Tí - fyri at taka eitt pettið úr sitatinum hjá Manna úr Framanum í 1978 – "Av royndum vita vit, og tað áttu javnaðarmenn eisini at vita, so ofta teir hava roynt tað, at fyri hvørja ferð ein víkir fyri afturhaldinum, so herjar tað enn harðari á." Eg havi tikið hesa lærna við mær inn í Javnaðarflokkinn, at verja vit ikki borg men slaka og royna at sættast við afturhaldið, so gera vit krøv og sjónarmið teirra stovubær og góðakilig. Tá sópa vit sjálvi munin burtur millum vinstra og høgra, millum samhaldsfesti og sjálvsøkni.

Adalmunurin millum Javnaðarflokkinn og Tjóðveldisflokkinn

Tað átti annars at givið Manna Persson o.ø. okkurt at hugsa um, hvi hesi vinstrahallu framaflokkini bert funnist at Javnaðarflokkinum og ikki eisini at Tjóðveldisflokkinum í hesi umrøddu oddagrein? Tað var av teirri einfaldu orsök, at vit ongur vónir høvdu til Tjóðveldisflokkinn. Sjálvur avnoktaði Tjóðveldisflokkurin púra at standa til vinstru ella til høgru, at vera fyri eini sosialistiskari ella borgarligari samfelagsskipan. Har vóru tey nationalistisku og mangan chauvinistisku sjónarmiðini so einarðandi, at vit roknaðu ikki Tjóðveldisflokkinn uppá vinstrakreftirnar. Tað gjørdi vit hinvegin við Javnaðarflokkinn - hóast vit funnist so harðliga at honum, men sum við ein íð hóast alt stendur á somu síðu sum ein sjálvur.

Hetta var adalmunurin tá - og er tað enn í dag - at Javnaðarflokkurin stendur vinstrumegin, hóast mistøk og skeivar avgerðir hava verið og eisini fara at koma.

Eisini í sjálfstýrispolitikkinum kom hesin munur til sjóndar. Framin hevði

upprunaliga eina parolu um "sosialistiskt tjóðveldið". Men longu fyrst í 70'unum var stór ónógð okkara millum við orðið "tjóðveldið" sum eina ábending til afturhaldslig tjóðveldissjónarmið. So í staðin fyri settu vit í endamálsorðingarnar "sosialistiskt samfelag" og "tjóðskaparligt frælsi".

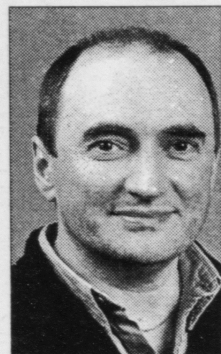
Somuleiðis við paroluni, sum til tá hevði staðið undir blaðheitinum á forsiðuni á Framanum: "Fyri sjálfstýri og sosialismu". Hana tóku vit og vendu til: "Fyri sosialismu og sjálfstýri". Hetta varð gjørt fyri at vísa á, hvat vit meintu var tað yvirorðaða málið av hesum báðum, hvat ið hevði tann størsta týðningin, hvat ið stóð fremst.

Eisini hetta gjørdi tá og ger enn í dag ein aðalnum millum Javnaðarflokkinn og Tjóðveldisflokkinn í sjálfstýris-spurninginum. Javnaðarflokkurin hevur sum sít fremsta mál at verja og menna lívsfor fólksins, vælferðina í gerandisdegnum, og samstundis stóðugt at vinna framá í stríðinum fyri eini samhaldsfastari samfelagsskipan. Út frá hesum verður politikkurin fyri búskaparligum sjálvbjargni og politiskum sjálfstýri lagdur. Tjóðveldisflokkurin hevur sum sít einarðandi mál at skipa Føroyar sum eitt fullveldi og hevur valt at gera hetta eftir uppskrift Fólka-flokksins og við Fólka-flokksins hjálp. Vit nýtt ikki at illgita, vit kunnu bara lesa í Dagblaðnum, hvat teir búskaparligu og sosialu fortreitarnar eru fyri tí, og hvussu hetta samfelagið í høgafullveldinum skal skipast.

Tey vinstrahallu sjónarmiðini rúmast í Javnaðarflokkinum

Tað hava verið gjerdar nógv- ar royndir at skipa politiskar flokkar vinstrumegin Javnaðarflokkinn. Tær eru allar so syndarliga miseyndaðar. Mín niðurstøða av øllum hesum ymiskum royndunum er, at soleiðis sum politiskur víðurskiptini eru í Føroyum, er ikki rúm fyri nøkrum flokki vinstrumegin Javnaðarflokkinn. Eg trúgi og vóni heldur ikki at tað skal verða neyðugt, tí at tey vinstrahallu kreftirnar og tey vinstrahallu sjónarmiðini skulu kunna rúmast í og verða ein partur av tí føroyska Javnaðarflokkinum. Tað var m.a. út frá hesi fyrirteyrt at eg jattaði at fara uppí og stilla upp fyri Javnaðarflokkinn.

Tann føroyski Javnaðarflokkurin røkkur longur til vinstru enn teir sosialdemokratisk flokkarnir í hinum norðanlondunum. Har er eisini rúm fyri upp til fleiri

Hans Pauli Strøm

flokkum vinstrumegin. Teir eru eisini harðliga tiltrondir. Var eg t.d. bústandi í Danmark í dag, hevði tað ikki verið hugsandi at eg hevði atkvøtt fyri tí danska sosialdemokratiska flokkinum, eg hevði óivað valt Eindarlistan.

Tað er hugsjónarliga rúm í Javnaðarflokkinum fyri radikalum vinstrahallum sjónarmiðum, sjálvt um tað kanska ikki altíð sæst so væl í gerandispolitikkinum. Tað havi eg longu upplivað mína stuttu tíð í Javnaðarflokkinum, á limafundum, landsfundum, leiðslufundum og teim nógvu fundunum í tingbólkinum. Tað er júst hetta sum hevur undrað og glett meg mest, hvussu hugsjónarliga vítt tað er til veggja, í sera lívligum og ofta hvassum orðaskifti, um sosialismu og um sjálfstýri, um neyðsemyrur í gerandisdegnum og politiskar hugsjónir.

Hans Pauli Strøm,
løgtingsmaður fyri
Javnaðarflokkinn

Bergur Berg er nú formaður í BLF

Búskapar- og Løgrøðingafelag Føroya hevur havt eykaðalfund og nýggi nevnd er vald. Í nevndini, sum nú hevur skipað seg, eru:

Bergur Berg, formaður, Gunnar Holm-Jacobsen, skrivari og næstformaður, Ólavur Ellisen, kassameistari, og Sjúrdur Rasmussen, Kristina Samuelsen, Hilmar Høgnenni og Finn Danberg. Eykanevndarlímur eru Bjørgfríð Ludvig og Ingibjörg Berg.

Talan var fyrst í heyst um, at felagið skuldi avtakast, men á eykaðalfundinum varð avgjørt at halda fram við broyttum samtyktum.